

Regeringens proposition

1984/85:31

om ändring i lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga
samfälligheter, m. m.;

beslutad den 18 oktober 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i
bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

BO HOLMBERG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter samt vissa följdändringar i ett par andra lagar. Förslagen syftar till att göra det möjligt för regeringen att delegera alla typer av beslut som har samband med samfällighetsbildning till myndighet som regeringen bestämmer. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1985.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4, 8 och 10 §§, 2 kap. 31 och 32 §§ samt 5 kap. 1 § lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. 4 §

Om två eller flera församlingar bildar ett pastorat skall de, om regeringen inte *bestämmer* annat, utgöra en kyrklig samfällighet som har hand om de angelägenheter som enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet.

Om två eller flera församlingar bildar ett pastorat skall de, om regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* inte *beslutar* annat, utgöra en kyrklig samfällighet som har hand om de angelägenheter som enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet.

En sådan samfällighet får även ha hand om andra ekonomiska församlingsangelägenheter, om regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer beslutar det. Ett sådant beslut får meddelas endast om församlingarna har samtyckt till det eller åtgärden är påkallad av ett allmänt behov.

Församlingar får även i övrigt bilda en kyrklig samfällighet för en eller flera ekonomiska församlingsangelägenheter, om regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer beslutar det. För ett sådant beslut gäller de förutsättningar som anges i andra stycket.

8 §

I församlingar med över 500 röstberättigade invånare skall beslutanderätten utövas av kyrkofullmäktige. Detta skall dock inte gälla församlingar som ingår i Göteborgs kyrkliga samfällighet. Om regeringen beslutar det, skall det inte heller gälla en församling som ingår i annan kyrklig samfällighet än som avses i 4 § första stycket.

I församlingar med över 500 röstberättigade invånare skall beslutanderätten utövas av kyrkofullmäktige. Detta skall dock inte gälla församlingar som ingår i Göteborgs kyrkliga samfällighet. Om regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* beslutar det, skall det inte heller gälla en församling som ingår i annan kyrklig samfällighet än som avses i 4 § första stycket.

Om antalet röstberättigade invånare i en församling med kyrkofullmäktige har gått ned till 500 eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av kyrkofullmäktige. Fullmäktige får dock besluta att församlingens beslutanderätt skall utövas på kyrkostämman.

En församling med 500 röstberättigade invånare eller därunder får uppdras beslutanderätten åt kyrkofullmäktige. Förslag om att upphäva ett sådant beslut får inte väckas i kyrkofullmäktige förrän tre år har förflutit sedan ledamöterna i fullmäktige började sin tjänstgöring.

Beslut om att införa eller avskaffa kyrkofullmäktige skall tillämpas från och med året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Länsstyrelsen och domkapitlet skall genast underrättas om beslutet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

I samband med beslut om att bilda en kyrklig samfällighet får regeringen *bestämma* att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade till dess indelningsändringen träder i kraft. Om sådana delegerade finns bestämmelser i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade.

I samband med beslut om att bilda en kyrklig samfällighet får regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer förordna* att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade till dess indelningsändringen träder i kraft. Om sådana delegerade finns bestämmelser i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade.

2 kap.
31 §

Om beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av kyrkofullmäktige, *bestämmer* regeringen antalet ledamöter i fullmäktige.

Om beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av kyrkofullmäktige, *fastställer* regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* antalet ledamöter i fullmäktige.

Om kyrklig samfällighets indelning i valkretsar och om fastställandet av det antal ledamöter i fullmäktige som skall utses i varje församling finns bestämmelser i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval.

32 §

För ledamöterna i samfällighets kyrkofullmäktige skall utses suppleanter. Fullmäktige bestämmer det antal suppleanter som skall ligga till grund för tillämpningen av bestämmelserna i 43 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval om utseende av suppleanter. Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i samfälligheten eller, om regeringen enligt 4 § andra stycket lagen om kyrkofullmäktigval har beslutat att valbarheten skall vara inskränkt till valkrets, i varje valkrets. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om fullmäktiges beslut.

När kyrkofullmäktige skall utses första gången, fattas beslut enligt första stycket av regeringen, om *regeringen* inte med stöd av 1 kap. 10 § *har bestämt* att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade.

När kyrkofullmäktige skall utses första gången, fattas beslut enligt första stycket av regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer*, om inte beslutanderätten i samfälligheten med stöd av *förordnande enligt* 1 kap. 10 § skall utövas av indelningsdelegerade.

5 kap.
1 §

Kyrkorådet är församlingens styrelse.

Två eller flera församlingar får ha ett gemensamt kyrkoråd eller, om de särskilda kyrkoråden behålls, utse ett gemensamt kyrkoråd för en eller flera angelägenheter. Även om församlingarna ingår i eller utgör en kyrklig samfällighet, får de utse ett gemensamt kyrkoråd för angelägenheter som handhas av församlingarna.

Ingår en församling i en kyrklig

Ingår en församling i en kyrklig

Nuvarande lydelse

samfällighet för alla ekonomiska församlingsangelägenheter, får regeringen besluta att kyrkoråd inte skall finnas i församlingen, om församlingen begär det.

Föreslagen lydelse

samfällighet för alla ekonomiska församlingsangelägenheter, får regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* besluta att kyrkoråd inte skall finnas i församlingen, om församlingen begär det.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval

Härigenom föreskrivs att 4 och 4 a §§ lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §²

Vid val av fullmäktige i församling skall varje församling utgöra en valkrets.

Vid val av fullmäktige i kyrklig samfällighet skall varje i samfälligheten ingående församling eller sådan grupp av församlingar som har bestämts enligt 4 a § tredje stycket utgöra en valkrets. Regeringen får förordna att valbarheten skall vara inskränkt till valkretsen.

Vid val av fullmäktige i kyrklig samfällighet skall varje i samfälligheten ingående församling eller sådan grupp av församlingar som har bestämts enligt 4 a § tredje stycket utgöra en valkrets. Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* får förordna att valbarheten skall vara inskränkt till valkretsen.

4 a §³

I varje församling i en kyrklig samfällighet skall väljas en ledamot i samfällighetens fullmäktige. Av det återstående antalet ledamöter skall i varje församling väljas en ledamot för varje gång som antalet röstberättigade i församlingen är jämnt delbart med det tal som erhålls, när antalet röstberättigade i samfälligheten delas med det återstående antalet ledamöter i samfällighetens fullmäktige. Om det antal ledamöter som skall utses enligt dessa regler inte uppgår till det antal som har bestämts för samfälligheten, skall för att detta antal skall kunna uppnås de församlingar i vilka antalet röstberättigade mest överskjuter de tal som är bestämmande för fullmäktiges antal inom församlingarna vara berättigade att var för sig i ordning efter överskottens storlek välja ytterligare en ledamot. Är överskottstalen lika för två eller flera församlingar, avgörs företrädet genom lottning.

Länsstyrelsen skall före maj månads utgång det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige skall äga rum fastställa det antal ledamöter i fullmäktige som varje församling skall utse enligt första stycket. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprövningsnämnden genom besvär. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas.

Regeringen får besluta att alla eller vissa församlingar i samfälligheten skall föras samman till en eller flera grupper vid tillämpningen av första och andra styckena. Om så har skett, skall det som sägs i första och andra styckena om församling i stället avse gruppen.

Regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* får besluta att alla eller vissa församlingar i samfälligheten skall föras samman till en eller flera grupper vid tillämpningen av första och andra styckena. Om så har skett, skall det som sägs i första och andra styckena om församling i stället avse gruppen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

¹ Lagen omtryckt 1982:147.

² Senaste lydelse 1982:1053.

³ Senaste lydelse 1982:1053.

3 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade**

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Föreskriver regeringen enligt 3 kap. 12 § lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar att beslutanderätten i en församling skall utövas av indelningsdelegerade eller enligt 1 kap. 10 § lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter att beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av sådana delegerade, skall delegerade och suppleanter utses från varje församling vars område helt eller delvis skall ingå i församlingen enligt den nya indelningen eller som skall ingå i den kyrkliga samfälligheten.

Om delegerade skall utses från mer än en församling, fastställer regeringen antalet delegerade och suppleanter från varje församling. Är församlingarna ense om antalet, skall detta fastställas i enlighet härmed.

Om delegerade skall utses från endast en församling, beslutar kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i denna församling om antalet delegerade och suppleanter.

Föreskrivs det enligt 3 kap. 12 § lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar att beslutanderätten i en församling skall utövas av indelningsdelegerade eller enligt 1 kap. 10 § lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter att beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av sådana delegerade, skall delegerade och suppleanter utses från varje församling vars område helt eller delvis skall ingå i församlingen enligt den nya indelningen eller som skall ingå i den kyrkliga samfälligheten.

Om delegerade skall utses från mer än en församling, fastställer regeringen *eller den myndighet som regeringen bestämmer* antalet delegerade och suppleanter från varje församling. Är församlingarna ense om antalet, skall detta fastställas i enlighet härmed.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

¹ Senaste lydelse 1982:1057.

CIVILDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-10-18

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Holmberg

Proposition om ändring i lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter, m. m.

1 Inledning

En ny lag (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter (LFKS, ändrad senast 1984:508) trädde i kraft den 1 juli 1983. Den ersatte 1961 års lag om församlingsstyrelse. Liksom enligt den gamla lagen kan församlingar bilda kyrkliga samfälligheter. På ett par punkter innehåller emellertid LFKS nyheter i fråga om samfällighetsbildning. En kyrklig samfällighet får bildas endast om församlingarna har samtyckt till det eller om åtgärden är påkallad av ett allmänt behov. Det ställs inte längre upp något krav om att det allmänna behovet skall vara betydande. Det är liksom tidigare regeringen som beslutar om samfällighetsbildning. I den nya lagen har emellertid också öppnats en möjlighet för regeringen att delegera sin beslutsbefogenhet till myndighet som regeringen bestämmer.

I samband med beslut om samfällighetsbildning behövs det i vissa fall särskilda föreskrifter om de beslutande eller verkställande organen i samfälligheten eller de församlingar som ingår i den. Det ankommer enligt bestämmelser i LFKS, som jag återkommer till, på regeringen att meddela sådana kompletterande föreskrifter. I detta hänseende öppnar den nya lagen inte någon möjlighet för regeringen att överlåta beslutanderätten till någon annan myndighet.

I en inom civildepartementet upprättad promemoria föreslås vissa lagändringar för att möjliggöra en meningsfull delegering av beslut om samfällighetsbildning så att samtliga beslut som behövs i samband med samfällighetsbildningen kan fattas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Promemorian har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av kammarkollegiet, domkapitlen i Uppsala, Skara och Lund samt Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund.

2 Gällande ordning

De grundläggande bestämmelserna om bildande av kyrkliga samfälligheter finns i 1 kap. 4 § LFKS. För Stockholms och Göteborgs kyrkliga samfälligheter gäller särskilda bestämmelser. Dessa finns i 1 kap. 5 § resp. 1 kap. 6 § LFKS.

I den grundläggande paragrafen om samfällighetsbildning, 1 kap. 4 §, föreskrivs att om två eller flera församlingar bildar ett pastorat skall de – om regeringen inte bestämmer annat – utgöra en kyrklig samfällighet som har hand om de angelägenheter som enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet, de s. k. pastoratsangelägenheterna. En sådan pastoratssamfällighet brukar kallas en obligatorisk kyrklig samfällighet. Enligt paragrafens andra stycke får en pastoratssamfällighet även ha hand om andra ekonomiska församlingsangelägenheter, om det beslutas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Ett sådant beslut får meddelas endast om församlingarna har samtyckt till det eller åtgärden är påkallad av ett allmänt behov. Allt efter omfattningen av de angelägenheter som förs över på en sådan samfällighet blir den en partiell eller en total ekonomisk samfällighet.

Enligt 1 kap. 4 § tredje stycket LFKS kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer besluta att församlingar även i övrigt får bilda en kyrklig samfällighet för en eller flera ekonomiska församlingsangelägenheter, om församlingarna har samtyckt till det eller åtgärden är påkallad av ett allmänt behov. En sådan samfällighet kan bestå t. ex. av ett par församlingar, som tillsammans med andra bildar ett pastorat, men som vill sinsemellan dela kostnaderna för vissa eller alla övriga församlingsangelägenheter av ekonomisk natur. Eftersom pastoratsangelägenheterna i detta fall åvilas den mer omfattande pastoratssamfälligheten blir den särskilda samfälligheten i ett sådant fall endast partiell.

Det förekommer också att samtliga församlingar i två eller flera pastorat tillsammans bildar en kyrklig samfällighet för några eller alla ekonomiska församlingsangelägenheter. I det senare fallet blir en sådan samfällighet total. De däri ingående pastoraten upphör då att fungera som egna samfälligheter för pastoratsangelägenheterna. Sådana samfällighetsbildningar förekommer i flera av våra större städer.

Enligt 1 kap. 8 § första stycke LFKS kan regeringen besluta att en församling som ingår i en annan samfällighet än ett pastorat befrias från skyldigheten att ha kyrkofullmäktige. Ett sådant beslut torde kunna meddelas endast beträffande en församling som ingår i en total ekonomisk samfällighet, eftersom avsikten med bestämmelsen är att man skall kunna undvika dubbla kyrkofullmäktigval.

I 1 kap. 10 § LFKS föreskrivs att regeringen kan besluta om att indelningsdelegerade skall finnas för en blivande samfällighet. Beträffande totala samfälligheter skall regeringen enligt 2 kap. 31 § LFKS bestämma antalet ledamöter i kyrkofullmäktige samt – om indelningsdelegerade inte skall finnas – också enligt 2 kap. 32 § antalet suppleanter för fullmäktige första gången sådana skall utses. Regeringen får också enligt 5 kap. 1 § LFKS på begäran av en församling som ingår i en total ekonomisk samfällighet besluta att kyrkoråd inte skall finnas i församlingen.

Enligt lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval (omtryckt 1982:147, ändrad senast 1982:1053) utgör vid val av fullmäktige i en kyrklig samfällighet varje församling – eller en på särskilt sätt efter beslut av regeringen bildad grupp av församlingar – en valkrets. Regeringen får enligt 4 § nämnda lag förordna att valbarheten skall vara inskränkt till valkretsen.

I 1 § första stycket lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade (ändrad senast 1982:1057) hänvisas till att regeringen enligt 1 kap. 10 § LFKS kan föreskriva att beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av indelningsdelegerade. Om delegerade skall utses från mer än en församling, fastställer regeringen enligt paragrafens andra stycke antalet delegerade och suppleanter från varje församling.

3 Allmän motivering

Mitt förslag: Möjligheterna till delegering av ärenden om samfällighetsbildning vidgas genom ändring i bl. a. lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter så att samtliga beslut som behövs i samband med samfällighetsbildningen får fattas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Promemoriaförslaget: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks av samtliga remissinstanser. Kammarkollegiet framför vissa synpunkter när det gäller den lagtekniska utformningen. Jag återkommer härtill i specialmotiveringen. Domkapitlet i Skara anser att regeringen inte bör utnyttja den föreslagna delegeringsrätten, förrän en fast praxis har utbildat sig i regeringen vid avgöranden av ärenden om samfällighetsbildning när en församling motsätter sig samfällighetsbildningen. Domkapitlet efterlyser också en tydligare och differentierad men hanterlig terminologi i fråga om beteckningarna på olika samfällighetstyper, partiella och totala.

Skälen för mitt förslag: En nyhet i LFKS är, som jag tidigare har nämnt, att det har öppnats en möjlighet för regeringen att till myndighet som regeringen bestämmer delegera rätten att besluta om bildande av kyrkliga samfälligheter. Tidigare fick sådana beslut fattas endast av regeringen. I samband med beslut om samfällighetsbildning behövs det i vissa fall särskilda komplette-

rande föreskrifter om de beslutande eller verkställande organen i samfälligheten eller däri ingående församlingar. Sadana kompletterande föreskrifter ankommer det på regeringen att meddela. I detta hänseende öppnades det alltså inte genom LFKS någon möjlighet för regeringen att delegera sin beslutanderätt.

Den ordning som sålunda gäller innebär att man inte vinner särskilt mycket på att till en underlydande myndighet delegera beslut om bildande av totala kyrkliga samfälligheter, eftersom det i de flesta fallen ändå blir nödvändigt för regeringen att besluta om vissa detaljer i samband med samfällighetsbildningen. För dagen skulle det sålunda bara vara meningsfullt att delegera beslut om bildande av partiella samfälligheter. Att regeringens delegeringsrätt blev så begränsad vid den nya lagens tillkomst torde inte ha varit avsikten.

1982 års kyrkokommitté har fått i uppdrag att göra en översyn av kyrkans struktur på lokalplanet. En av uppgifterna är att försöka finna lämpliga former för att bilda ekonomiskt och befolkningsmässigt bärkraftiga enheter, som kan utgöra underlag för en differentierad och målinriktad verksamhet på lokalplanet. Kommittén har lagt fram ett diskussionsbetänkande (SOU 1983:55) Församlingen i framtiden. I betänkandet diskuteras olika tänkbara modeller för en bredare samverkan på lokalplanet. I dessa modeller prövas skilda varianter av samfällighetsbildningar.

Ett förslag från 1982 års kyrkokommitté kan alltså i framtiden komma att leda till en omprövning av nuvarande möjligheter till samfällighetsbildningar. En omfattande samfällighetsreform kan emellertid knappast genomföras förrän tidigast i slutet av 1980-talet. En ändring av de nuvarande bestämmelserna för att åstadkomma en ändamålsenlig delegeringsordning bör enligt min mening inte uppskjutas i avvaktan på kyrkokommitténs slutliga förslag.

Som redan har framskyttat anser jag att den nuvarande delegeringsrätten inte har fått en ändamålsenlig utformning. Den har blivit alltför kringskuren. En ändrad delegeringsordning är därför enligt min mening motiverad. Jag förordar att förslaget enligt promemorian genomförs. För att möjliggöra en meningsfull delegering av beslut om samfällighetsbildning föreslår jag alltså att LFKS ändras så att samtliga beslut som behövs i samband med samfällighetsbildningar får fattas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. En vidgad delegeringsrätt kräver ändringar också i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval och lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade.

Jag behandlar lagändringarna i specialmotiveringen. Ändringarna bör träda i kraft den 1 januari 1985.

Ytterligare kommentarer till förslaget: Min avsikt är att senare för regeringen anmäla ett förslag till förordning som reglerar omfattningen av delegeringen och till vilka myndigheter den bör ske. Enligt min mening bör målet vara att i så stor utsträckning som möjligt från regeringen till underlydande myndighe-

ter flytta ner beslutanderätten i ärenden om samfällighetsbildningar. Samtidigt måste man emellertid beakta att dessa ärenden inte utgör någon enhetlig ärendegrupp. På vilken nivå ärendena bör prövas måste därför avgöras med hänsyn till ärendenas natur. I ärenden av enkel karaktär bör beslutanderätten flyttas ner så att man skapar utrymme för en besvärspövning under regeringsnivån.

Ärenden som gäller att tillata att en pastoratssamfällighet övertar en eller flera ekonomiska församlingsangelägenheter från församlingarna i pastoratet eller att två eller flera församlingar inom ett pastorat bildar en partiell samfällighet bör enligt min mening kunna prövas på regional nivå. Jag anser att det är lämpligt att denna prövning ankommer på domkapitlen. En förutsättning för att domkapitlen skall få besluta i denna grupp av samfällighetsbildningsärenden är enligt min mening att samtliga berörda församlingar har samtyckt till åtgärden.

Övriga ärenden om samfällighetsbildningar anser jag bör prövas på central nivå. Det gäller alltså ärenden i vilka någon församling motsätter sig samfällighetsbildning och samfällighetsbildningsärenden som rör församlingar från flera pastorat. I dag gäller den ordningen att kammarkollegiet på begäran av regeringen yttrar sig i samfällighetsbildningsärenden som inte är av rutinkaraktär. Med hänsyn härtill och till kammarkollegiets ställning som central förvaltningsmyndighet i frågor som har nära anknytning till ärenden om samfällighetsbildningar anser jag att beslutanderätten bör tillkomma kollegiet. Kollegiets beslut bör kunna överklagas till regeringen. Det kan vidare övervägas att skapa en ordning som innebär en skyldighet för kollegiet att överlämna särskilt viktiga ärenden till regeringens prövning.

Jag har redan i detta sammanhang velat ange hur regeringen i stort bör utnyttja den av mig föreslagna delegeringsrätten. Domkapitlet i Skara har ställt sig tveksam till en delegerad beslutanderätt i samfällighetsbildningsärenden där en församling motsätter sig åtgärden. Med den av mig skisserade inriktningen av ett framtida delegeringssystem anser jag att det inte ligger någon fara i att genomföra delegeringen. Jag vill vidare erinra om att departementschefen i propositionen om en ny lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter m. m. (prop. 1982/83:19, s. 75) uttalade att samfällighetsbildning mot en församlings vilja även i framtiden torde komma att ske endast undantagsvis.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom civildepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter.
2. lag om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval,

3. lag om ändring i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade.

Förslaget under 2 har upprättats i samråd med chefen för justitiedepartementet.

5 Specialmotivering

5.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter

1 kap. 4 §

Paragrafen innehåller regler om bildande av kyrkliga samfälligheter. Enligt första stycket skall ett flerförsamlingspastorat utgöra en kyrklig samfällighet, en s. k. obligatorisk pastoratssamfällighet, som har hand om de angelägenheter som enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet, om regeringen inte bestämmer annat.

I andra stycket anges förutsättningarna för att utvidga en pastoratssamfällighets befogenheter. De återstående möjligheterna att bilda kyrkliga samfälligheter beskrivs i tredje stycket, dvs. bildandet av partiella och totala kyrkliga samfälligheter. Med stöd av tredje stycket kan samfälligheter bildas mellan några eller alla församlingar i ett flerförsamlingspastorat eller mellan församlingar från flera pastorat. En samfällighetsbildning är också möjlig mellan två eller flera pastoratssamfälligheter. Enligt andra och tredje styckena får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer besluta om samfällighetsbildning.

Enligt reglerna för samfällighetsbildning kan en pastoratssamfällighet ingå i en partiell eller total ekonomisk samfällighet som också handhar pastoratsangelägenheterna. Kammarkollegiet framhåller i sitt remissyttrande att beslutsmyndigheten i samband med sådan samfällighetsbildning måste kunna föreskriva att en pastoratssamfällighet i denna situation förlorar sin karaktär av legal, partiell samfällighet. Om rätten att fatta beslut om bildande av en kyrklig samfällighet delegeras, bör enligt kollegiet även uppgiften att besluta om undantag enligt paragrafens första stycke omfattas av delegeringen. I enlighet med detta påpekande införs en delegeringsrätt också i paragrafens första stycke. Det sker genom att ordet "regeringen" byts ut mot uttrycket "regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer". Denna ändring tillsammans med övriga föreslagna ändringar möjliggör därmed ett heltäckande delegeringssystem.

Domkapitlet i Skara har i sitt remissyttrande tagit upp en terminologisk fråga om beteckningarna på olika samfällighetstyper, partiella och totala. Dessa beteckningar har använts sedan länge. De utgör inte några lagtekniska begrepp. Jag finner inte anledning att i detta sammanhang vidta några särskilda åtgärder i frågan.

1 kap. 8 §

Paragrafen reglerar förutsättningarna för att beslutanderätten i församlingar och kyrkliga samfälligheter skall utövas av kyrkofullmäktige. I paragrafens första stycke föreskrivs f. n. att regeringen får besluta att en församling inte behöver ha kyrkofullmäktige, om församlingen ingår i någon annan kyrklig samfällighet än en obligatorisk pastoratssamfällighet. Detta undantag från kravet på kyrkofullmäktige är tillämpligt i fråga om församlingar som ingår i totala ekonomiska samfälligheter.

För att tillskapa ett ändamålsenligt delegeringssystem enligt vad jag har anfört i den allmänna motiveringen byts nu ordet "regeringen" ut mot uttrycket "regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer". Ändringen innebär att den myndighet till vilken rätten att fatta beslut om bildande av kyrkliga samfälligheter kan komma att delegeras också kan få besluta om undantag från kravet att beslutanderätten skall utövas av kyrkofullmäktige. Reglerna om kyrkostämma blir i så fall tillämpliga.

1 kap. 10 §

Enligt denna paragraf får regeringen i samband med beslut om att bilda en kyrklig samfällighet bestämma att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade till dess indelningsändringen träder i kraft. Ordet "regeringen" byts också i denna paragraf ut mot uttrycket "regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer". Ändringen möjliggör en meningsfull framtida delegering av ärenden om samfällighetsbildning.

I paragrafen erinras också om att det finns särskilda bestämmelser om indelningsdelegerade i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade (ändrad senast 1982:1057). Kammarkollegiet framhåller i sitt remissyttrande att nämnda lag i 1 § innehåller bestämmelser för bl. a. det fall att regeringen enligt 1 kap. 10 § LFKS har föreskrivit att beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av kyrkliga indelningsdelegerade. Kollegiet föreslår därför att också 1 § lagen om kyrkliga indelningsdelegerade får en lydelse som ansluter till övriga föreslagna ändringar. I likhet med kammarkollegiet anser jag att en redaktionell justering bör göras också i lagen om kyrkliga indelningsdelegerade. Jag återkommer härtill (5.3).

2 kap. 31 §

I paragrafens första stycke föreskrivs f. n. att regeringen bestämmer antalet kyrkofullmäktige, om beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av kyrkofullmäktige. Enligt 1 kap. 9 § är det fallet i fråga om totala ekonomiska kyrkliga samfälligheter.

Även i denna paragraf införs en delegeringsrätt enligt mitt förslag. I paragrafens första stycke ersätts därför ordet "regeringen" med uttrycket "regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer".

2 kap. 32 §

I paragrafen regleras suppleantsystemet i kyrkliga samfälligheter. När kyrkofullmäktige i en samfällighet skall utses första gången, är det enligt paragrafens andra stycke regeringen som beslutar om antalet suppleanter. Detta gäller inte om regeringen med stöd av 1 kap. 10 § har bestämt att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade. I dylikt fall är det dessa som har att besluta om suppleanter.

I enlighet med vad jag har förordat i den allmänna motiveringen utvidgas också i denna paragraf kretsen av beslutsfattare till "regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer". Enligt den av mig föreslagna ändringen i 1 kap. 10 § får inte bara regeringen utan även den myndighet som regeringen bestämmer förordna att beslutanderätten i en nybildad samfällighet skall utövas av indelningsdelegerade. Detta motiverar även en redaktionell justering av paragrafens lydelse.

5 kap. 1 §

Enligt paragrafens tredje stycke får f. n. regeringen på begäran av en församling som ingår i en total ekonomisk samfällighet besluta att kyrkoråd inte skall finnas i församlingen. Kretsen av beslutsfattare vidgas utöver regeringen till att också omfatta den myndighet som regeringen bestämmer genom att uttrycket "regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer" införs i tredje stycket.

5.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval*4 §*

Enligt 4 § andra stycket skall vid val av kyrkofullmäktige i en kyrklig samfällighet varje i samfälligheten ingående församling eller efter regeringens beslut en eller flera grupper av församlingar utgöra en valkrets. Enligt den nuvarande lydelsen får vidare regeringen förordna att valbarheten skall vara inskränkt till valkretsen.

Den lämpligaste ordningen är att man redan i samband med samfällighetsbildningen tar ställning till frågan om valbarheten skall vara inskränkt till valkretsen. Regeringen har vid sin prövning oftast följt församlingarnas önskemål i frågan. I överensstämmelse med mitt förslag till en ändamålsenlig delegeringsordning vidgas därför kretsen av beslutsfattare genom att ordet "regeringen" ersätts med uttrycket "regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer".

4 a §

Enligt paragrafens tredje stycke får regeringen besluta att alla eller vissa församlingar i en kyrklig samfällighet skall föras samman till en eller flera grupper vid val av kyrkofullmäktige i en kyrklig samfällighet.

Kammarkollegiet anför i sitt remissyttrande att också denna beslutanderätt bör kunna delegeras. Att sådana beslut kan fattas även utan samband med det grundläggande beslutet om samfällighetsbildning bör enligt kollegiets mening inte hindra en delegering. Jag delar kammarkollegiets uppfattning att det också i denna paragraf bör öppnas en möjlighet till delegering av sådana beslut som avses i paragrafen i samband med beslut om samfällighetsbildning. I paragrafens tredje stycke ersätts således ordet "regeringen" med uttrycket "regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer".

5.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade

1 §

Som jag har redovisat i specialmotiveringen till 1 kap. 10 § LFKS finns det anledning att göra en redaktionell anpassning även i 1 § lagen om kyrkliga indelningsdelegerade. I denna paragraf finns nämligen en hänvisning till 1 kap. 10 § LFKS. Hänvisningen är så utformad att den uttryckligen anger regeringen som beslutsfattare. Eftersom kretsen av beslutsfattare i 1 kap. 10 § LFKS nu föreslås vidgad till att omfatta också den myndighet som regeringen bestämmer, måste 1 § lagen om kyrkliga indelningsdelegerade anpassas till den föreslagna ändringen. I första stycket görs därför en redaktionell justering.

Enligt paragrafens andra stycke fastställer regeringen antalet delegerade och suppleanter från varje församling, om delegerade skall utses från mer än en församling. Även här bör en möjlighet till delegering öppnas. I andra stycket införs i stället för ordet "regeringen" uttrycket "regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer".

6 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

